

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 4. marts 2024
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Maya Erhard Huniche
Sagsnr.: 2024-01966
Dok.: 3155251

Besvarelse af spørgsmål nr. 663 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 663 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 6. februar 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Betina Kastbjerg (DD).

Peter Hummelgaard

/

Morten Holland Heide

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 663 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for myndighedernes generelle erfaringer med vidneforklaringer, der enten ændres eller trækkes tilbage, og kan ministeren desuden redegøre for, hvad der overordnet set medfører, at disse ændringer finder sted?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”Rigsadvokaten kan oplyse, at det ikke er muligt at trække oplysninger fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS) på, hvor mange vidneforklaringer der ændres eller trækkes tilbage.

POLSAS er et journaliserings- og sagsstyringssystem, der er opbygget således, at der journaliseres på en gerningskode, som knytter sig til en eller flere lovovertrædelser. I forbindelse med sagens afslutning registreres en afgørelsestype, som angiver straffesagens resultat. POLSAS vil således kunne bruges som et redskab til at oplyse bl.a., hvor mange anmeldelser eller afgørelser der vedrører en given lovovertrædelse. Det vil derimod ikke uden videre være muligt at trække data af mere detaljeret karakter, herunder eksempelvis oplysninger om den bevisførelse, der sker i straffesagerne.

Rigsadvokaten kan dog oplyse, at retsplejeloven indeholder en række regler, der muliggør vidneførsel på anden vis, såfremt et vidnes forklaring ændres eller trækkes tilbage efterfølgende.

1. Vidnepålæg efter retsplejelovens § 171, stk. 3

Situationen, hvor et vidne vægrer sig imod eller helt nægter at udtale sig, opstår i praksis ofte i tilfælde, hvor et vidne, som er omfattet af en vidnefritagelsesgrund, bliver pålagt at afgive forklaring, eller i forhold til vidner, som skal afgive forklaring om forhold, de selv er dømt for.

Et vidne, som er omfattet af en vidnefritagelsesgrund i retsplejelovens § 171, stk. 1-2, har som udgangspunkt ikke pligt til at afgive vidneforklaring.

Efter retsplejelovens § 171, stk. 3, kan retten dog pålægge vidnet at afgive forklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for samfundet berettiger hertil, selv om vidnet er omfattet af en af vidnefritagelsesreglerne i § 171, stk. 1, eller stk. 2, nr. 2 eller 3.

I vurderingen af, om forklaringen kan anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, indgår bl.a., om vidnet må antages at være et væsentligt vidne, f.eks. fordi vidnet er forurettet eller et øjenvidne, samt hvilke øvrige beviser der er i sagen, herunder i form af øvrige vidneforklaringer, erklæringer, fotomateriale mv. I forhold til sagens beskaffenhed og betydning for samfundet afhænger vurderingen bl.a. af sagens karakter og alvor.

Der kan ikke gives vidnepålæg, hvis vidnet er fritaget fra at afgive forklaring efter § 171, stk. 2, nr. 1 (hvis forklaring vil kunne udsætte vidnet for straf eller tab af velfærd).

2. Hvis vidnet ikke vil udtale sig trods vidnepålæg

Hvis et vidne, som er omfattet af en vidnefritagelsesgrund, bliver pålagt at afgive forklaring, gælder de almindelige regler om vidnepligt under strafansvar. Hvis vidnet nægter eller vægrer sig mod at afgive forklaring, kan der derfor anvendes tvangsmidler over for vidnet efter retsplejelovens § 178, stk. 1. Det vil sige, at retten bl.a. kan pålægge vidnet bøder eller lade vidnet tage i forvaring ved politiets foranstaltning i op til 6 måneder.

I praksis er anvendelse af tvangsmidler over for vidner sjældent et effektivt middel til at fremtvinge en forklaring fra vidnet. Derfor er det oftest relevant i stedet at foreholde vidnet de forklaringer, som vidnet tidligere har afgivet til politiet og eventuelt i retten. Hvis vidnet helt nægter at udtale sig, kan der blive spørgsmål om dokumentation af tidligere forklaringer, som vidnet har afgivet til politiet eller i retten. I praksis vil der ofte under hovedforhandlingen i byretten alene foreligge en forklaring til politirapport.

Dokumentation, herunder forehold, af forklaringer, som vidnet tidligere har afgivet i retten som vidne, kan i en sådan situation ske efter retsplejelovens § 871, stk. 2, nr. 3, hvis vidnet nægter at afgive forklaring, og tvangsmidler efter § 178 ikke bør anvendes eller forgæves er anvendt. Dokumentation, herunder forehold, af vidnets tidligere forklaringer til politirapport, kan ske efter retsplejelovens § 871, stk. 4, og kræver rettens tilladelse. Der er dog fast praksis for, at der tillades forehold af afhøringsrapporter i situationer, hvor et vidne helt nægter eller vægrer sig mod at afgive forklaring, selv om vidnet har pligt hertil.

3. Dokumentation af vidnets tidligere forklaringer i retten eller til politiet

Hvis retten vurderer, at der ikke er grundlag for at pålægge et vidne, som er omfattet af en af vidnefritagelsesgrundene i retsplejelovens § 171, stk. 1, og stk. 2, nr. 2, og 3, at afgive

forklaring, kan retten under visse betingelser i stedet tillade, at vidnets tidligere forklaringer til politiet og eventuelle forklaringer i retten dokumenteres.

Afvejningen af, om der kan ske dokumentation af vidnets tidligere forklaringer som alternativ til at pålægge vidnet at afgive forklaring, sker på baggrund af de samme hensyn, som indgår i vurderingen af, om vidnet skal pålægges at afgive forklaring.

4. Ved utrygge vidner

Hvis et vidne vægrer sig på grund af utryghed ved at skulle afgive forklaring i retten, kan anklagemyndigheden begære, at den tiltalte skal forlade retslokalet under vidnets forklaring i medfør af retsplejelovens § 856, stk. 1, eller at bestemte personer eller grupper af personer udelukkes fra retsmødet i medfør af retsplejelovens § 28 b, stk. 3.”